

УДК 159.9

Курилович Н. - ст. гр. БП-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Науковий керівник: к.психол.н., доцент Семенів Н.М.

На сучасному етапі розвитку України велике значення мають проблеми вивчення психологічних особливостей українського народу. Перед українською державою постали численні питання національної політики - формування етнічної свідомості, проблема взаєморозвитку культури усіх націй і народностей, що проживають на її території. В цьому контексті важливим завданням сучасної української психологічної науки є осмислення тих концептуальних, евристично перспективних ідей, які були висунуті вітчизняними дослідниками. До них належить і творча спадщина українських психологів-дослідників першої половини ХХ століття, а саме праці С. Балея, Д. Донцова, Л. Ребета, В. Старосольського, В.Яніва, О.Кульчицького, Я.Яреми та інших.

В українській психології, яка розвивалась в першій половині ХХ ст. складалась оригінальна психологічна система, в якій є ґрунтовні дослідження в цьому напрямку.

На розвиток психологічних ідей у першій половині ХХ століття здійснювали вплив соціально-культурні та політико-економічні чинники, що діяли на той час у окремих регіонах України. Класифікація доробку вчених за методологічною ознакою, предметом та об'єктом досліджень дала можливість виділити належність їх праць до кількох напрямів: 1) дослідження нації як соціопсихічної групи; 2) дослідження національного характеру; 3) дослідження проблеми творчості та творчих особистостей.

Роботи, що відносяться до першого напрямку присвячені розгляду української нації як соціоетнічної групи. Дослідниками цього напрямку описані закони формування та існування етнічних груп різних ступенів історичного та видового розвитку. Виведені кілька принципових концепцій закономірностей існування національної свідомості та самосвідомості, формування світогляду особистості. Особливістю першого напрямку розвитку української психологічної думки є створення і дослідження теорії психологічних основ формування та існування нації. Дослідження цього етапу набрали таких основних напрямків: 1) визначення, класифікація та аналіз типів етнічних спільнот та стадій формування нації, як різних видів психологічних груп; 2) вивчення психологічних механізмів формування та існування нації, національної свідомості та самосвідомості.

Наукові праці культурологічного напрямку досліджень ставили своєю метою вивчення українського характеру як сукупності психологічних рис, притаманних українському народові. Серед рис українського характеру були названі індивідуалізм, ідеалізм, релігійність та ін. Особливу увагу дослідників привертало питання геопсихічної орієнтації українського народу та питання української родини, як основного джерела психологічно-педагогічного впливу на дітей в українських сім'ях. Дослідники, що використовували метод дослідження творчих особистостей вивчали український характер з використанням типових постатей української культури, що виражають найбільш яскраві психологічні риси українського народу. Дослідження національного характеру українського народу були аналогічні дослідженням світових психологів, що вивчали подібні характери європейських народів та використовували методологію для наукового осмислення різних етнічних груп.